

PRZEMOŻNOŚĆ (42) *sb f*

e oraz oba o jasne.

sg N przemożność (17). ◇ G przemożności (19). ◇ A przemożność (4). ◇ I przemożnością (1). ◇ pl A przemożności (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w.

1. Możliwości, siły (również finansowe), to, dzięki czemu można coś zrobić; *authoritas, census, copia, facultas, nervus(-i), ops, pars, portio virium, possibilitas, res robur, succus, valentia, vi(re) Mącz; potentia Cn (36) : Sine nervis, Króm przemożności. Mącz 246a; Conspirare omnibus partibus ad aliquid faciendum, Włzeláką przemożność s pilnością k czemu obrócić. Mącz 409a; Valentia, Przemożność/ siła/ moc/ krzepkość. Mącz 474b, [114]b, 246a, 430c.*

przemożność czego (1): Vis ingenii, Przemożność dofcipu. Mącz 499b.

przemożność ku czemu (1): Nervus belli pecunia est, Przemożność ku wiedzeniu walki pieniądze fą. Mącz 246a.

przemożność czyja [w tym: pron poss (12), G pron (1), ai poss (1)] (14): Contendere omnes nervos in re aliqua vel contendere omnibus nervis, Włziłtkę fwą przemożność włożyć. Mącz 246a; Aliquem sua autoritate sustinere, Przemożnością fwą kogo brónić. Mącz 448b, 64c, 122d, 426d, 444d, 445a; My fię móżem zá bráty modlić/ á oni [święci] nie mógą? Cożby to zá przemożność ich w onym ták wielkim łzczęściu? SkarKaz 636a. Cf »nie być [czyjej] przemożności«, Wyrażenie przyimkowe.

W połączeniach szeregowych (2): Succus civitatis per translationem, Siła/ moc á przemożność mieyfcká. Mącz 426d, 64c.

Zwroty: »nie być [czyjej] przemożności« = ktoś nie móże czegoś zrobić (1): Non est nostrae opis, Nie yełt náłzey przemożności. Mącz 266c.

»przemożność mieć« = mieć się dobrze pod względem czegoś (1): Valere a pecunia, et valere ab oculis et similia, Przemożność mieć. Mącz 473d.

Wyrażenie: »przemożność pieniężna« (1): Facultas nummorum, Bogáctwo/ Przemożność pyeniężna. Mącz [114]b.

Szeregi: »przemożność a majątność« (1): Tributum ex censu conferre, Z przemożności á z máyętności fwei dań álbo łzácunek płácić. Mącz 122d.

»siły, (i) przemożności« (2): Omnes nervos intendere, Włziłtki siły y przemożności fwe włożyć. Mącz 445a, 4d.

Wyrażenie przyimkowe: »wedle (a. według) przemożności« [w tym: czyjej (5)] = ile, jak ktoś móże, na ile kogoś stać; ad portionem virium, pro parte, pro re, pro se, pro virili (parte) Mącz (9): to czołmy na chrzcie łlvbowali/ y też fię wyrzekali/ abyłmy wedłvg przemożności náłzey/ vczynkiem pełnili. SekłWyzn f2; Modis omnibus, Włzelákim obyczáyem/ wedle włzelákiey przemożności. Mącz 228a; Suo se pede metiri, Wedle przemożności fwey łobie poczináć. Mącz 293d; Illos duos pro re tollebas una, Obiemás dokuczał wedle twey przemożności. Mącz 353a, 3a, 64c, 323a [2 r.], 343c, 498c; Modlitwy [...] zá pieniądze náięte z łzemrániem łpráwowáć. (–) Nie ládá od kogo zmyłłone/ ále od Kościoła vftáwione: ktorých nie zá pieniądze náymuią/ ále przytym iáłmużny zwyczáyne Księżey y vbogim wedle przemożności džiáłáią. WujJud 201v.

W przen [czego] (1) : Sanguis aerarii, Przemówność poŝpolitego mięŝzka/ álbo skárbu. Mącz 367b.

a. *Moc, potęga; pondus Mącz; potentia Cn (3) : Mącz 309b; Tey godziny ktorey mi rzekł: Idź/ fyn twoy życie: ożył fyn moy. [...] Nieŝlychána ná ŝwiećie przemožność/ pewnie ŝię z niebá Bog w náŝzym ćiele ziawił. SkarKaz 421b.*

przemówność przeciwko czemu (1): Gdyż ŝam pan Bog wyliczáiac v Iobá [...] vczynki ktore nie cźłowiekowi/ ále ŝamemu Bogu ŝa moźne/ teź kładźie moc ŝzátáńŝką przeciwko ktorey ná źiemi nie máŝz przemožności *CzechEp* 294.

b. *O zdrowiu (1) : Valetudo, tam bona quam mala dicitur, Przemówność zła álbo dobra/ to yeŝt/ zdrowie álbo chorobá. Mącz 474b.*

2. *Pomoc, ratunek (1) :*

Zwrot: »przemówności żądać« (1): Imploravit hominum opes [...], Rátunku á przemównoŝcy żadał. Mącz 266c.

Szereg: »ratunek a przemówność« (1): Mącz 266c cf Zwrot.

******* *Bez wystarczającego kontekstu (5) : Effectus, Dokonánie/ Spełnienie/ Koniec/ Moc/ álbo Przemówność. Mącz 115b; Opis itaque id est potestatis, Mocy/ Pomocy/ Przemównoŝcy. Mącz 266c; Aequipollentia, Iednaka moc/ równa przemówność. Mącz 308c, 266c, 308b.*

Synonimy: 1. moc, moźnoŝć, ŝiła; a. potęźnoŝć; 2. pomoc, ratunek.